

КОНЦЕПТ *FIERTÉ* В РОМАНІ РОМЕНА РОЛЛАНА “L'ÂME ENCHANTÉE”

Павлюк О. О.

Запорізький національний університет

helen.pavlyuk@gmail.com

Ключові слова:

концепт, гордість, моральна якість, реконструкція.

У статті розглядається текстовий концепт *fierté* (гордість) у романі-епопеї Р. Роллана “*L'âme enchantée*” (“Зачарована душа”). Концепт реконструюється на матеріалі опису образів головних героїв твору Аннети, її сина Марка, її сестри Сільвії. Концепт аналізується через внутрішні особливості персонажів (серце, душа) і зовнішні (вчинки, дії). Сполучуваність імені концепту, його синонімів та їх похідних дає змогу реконструювати концепт *fierté* на матеріалі тексту твору. Найтісніше ім'я концепту *fierté* взаємодіє і перетинається з концептами *volonté* (воля), *indépendance* (незалежність), *force* (сила).

Головною героїнею роману Р. Роллана “*L'âme enchantée*” (“Зачарована душа”) є жінка, Аннета Рив'єр (*rivière* у французькій мові називає річку, що впадає в іншу, потік), як річка, вона смілива, сильна, горда. Протягом сорока років вона бореться за свої права, перемагає всілякі труднощі життя, її духовний світ розкривається в романі від її юності до смерті. У романі Р. Роллана “*L'âme enchantée*” концепт *fierté* виступає як один із ключових текстових концептів, що постає як значущий фон для розкриття характерів персонажів і перетинається в тексті твору із ключовим концептом *âme*.

Метою статті є дослідження мовної репрезентації текстового концепту *fierté* в тексті роману Р. Роллана “*L'âme enchantée*”. З поставленою метою пов'язані такі **завдання**: відібрати та систематизувати контексти роману, у яких реалізуються лексемо-репрезентанти концепту *fierté*; дослідити лексичну сполучуваність лексем, що представляють означений концепт; виявити його провідні текстові смисли; реконструювати змістовну структуру концепту *fierté* у романі Р. Роллана “*L'âme enchantée*”.

У нашій роботі шляхом суцільної вибірки ми звернулися до методу виявлення лексичної сполучуваності імені зазначеного концепту і його найближчих синонімів, оскільки “подібний аналіз класу слів, з яким поєднується слово, дозволяє встановити найважливіші риси відповідного концепту” [1, с.14]. Варто зазначити, що в художньому творі концепт (ключовий або фоновий) ґрунтується, головним чином, на складових національного мовного концепту, але також може вміщувати в собі індивідуально-авторські уявлення, які слугують для відтворення образів, для більш повної передачі почуттів і емоцій персонажів, уявлень, що надалі можуть поповнити периферію загального концепту.

За даними Trésor de la Langue Française informatisé, тлумачного словника французької мови [4], лексема *fierté* у своєму застарілому значенні характеризує

тварину, приручену насилу, за аналогією може бути застосована до людей, які мають характер важкий і жорсткий, в узуальному (схвальному) значенні стосовно людей називає занепокоєння людини про свою гідність, самоповагу (*amour-propre, dignité, noblesse*); обґрунтоване задоволення свого самолюбства (*contentement, orgueil*). У пейоративному значенні лексема називає недолік людини, яка виставляє напоказ свою ілюзорну перевагу і приймає вигляд зарозумілий і зневажливий щодо до оточуючих (*arrogance, dédain*). У творі Р. Роллана основним репрезентантом вищезазначеного концепту слугує лексема *fierté*, що і дає йому ім'я.

У романі Р. Роллана “*L'âme enchantée*” концепт *fierté* представлений лексемами *fierté* гордість, зарозумілість, гордовитість, *orgueil* гордість, гордовитість, зарозумілість, пиха та їх похідними. Цей текстовий концепт тісно пов'язаний із сюжетною лінією твору, із створенням центральних образів роману Р. Роллана “*L'âme enchantée*” – Аннети, Марка, Сільвії, з особливостями індивідуального стилю автора. Під пером талановитого письменника *fierté* (гордість) з абстрактної моральної якості перетворюється на одну з головних рис героїв, яка, стаючи основою їх незалежності, допомагає їм боротися із труднощами життя, вистоювати у важких випробуваннях. *Fierté* в романі Р. Роллана – не тільки індивідуальна риса характеру, але й фамільна моральна якість Марселя, його дочок, його онука Марка.

Цей текстовий концепт особливо важливий для розкриття образу головної героїні роману Аннети, важке життя якої збіглося зі складним періодом в історії Франції. Зовні *fierté* проявляється в її погляді, обличчі, поставі голови, постаті. Портрет Аннети відтворює не тільки її зовнішність, а й характер: *Puis, il vit la fière figure, volontaire et glacée, il se sentit perdu, il lâcha prise, il demanda pardon, il pria, supplia.* – Потім він побачив горде обличчя, свавільне і застигле, наче заледеніле, він відчув себе пропалим,

він випустив здобич з рук, він попросив вибачення, він вимагав, просив, благав.

Ця моральна якість, риса характеру пов'язується із серцем і душею, що, персоніфікуючись, самі ніби стають носіями гордості: *le cœur tendre et fier, l'âme fière*. Основним органом гордості є серце, воно само теж може бути гордим. Ось як автор описує стан Аннети після розорення і появи у неї незаконнонародженого сина: *Ton clan te rejeta, l'opinion te condamnera, chaque jour tu souffriras de petites avanies ... tu as le cœur tendre et fier ... Il saignera*. Твій клан тебе відкинув, суспільна думка тебе засудить, кожен день ти страждатимеш від дрібних публічних образ... Ти маєш серце ніжне й горде... Воно буде кровоточити.

Гордість живе також у душі Аннети. Це ключове слово увійшло до назви роману "*L'âme enchantée*" ("Зачарована душа"). Описуючи взаємини Аннети і Роже, письменник зазначає: *Roger ne voyait rien. Il entourait Annette de prévenances, de fleurs, d'attentions galantes. Mais il croyait la partie gagnée. Pas un instant, il ne songeait à l'âme fière, sauvage, qui, voilée, l'observait, brûlante de se donner, mais à qui lui dirait le mot de passe mystérieux... qui montre qu'on s'est reconnus*. – Роже нічого не помічав. Він оточував Аннету любов'язністю, квітами, галантною увагою. Але він вважав партію вже виграною. Ані хвилини він не думав про горду, дику душу, яка потайки за ним спостерігала, палаючи бажанням віддатися, але тому, хто їй скаже таємний пароль..., хто покаже, що вони упізнали один одного.

Гордістю можуть бути пронизані розум і тіло: *Chez une femme qui ne se donne jamais à moitié, la chair est fière et, plus encore que la pensée, rancunière*. – У жінки, яка не віддається лише наполовину, гордими є не тільки розум, а навіть плоть, її тіло є більш гордим, ніж розум.

Концепт *fierté* в художньому тексті розкривається в різних проявах цієї якості. Подібно до людини гордість має свої бажання, вимоги і диктує їх носію якості: *...Sa fierté ne voulait pas être à la charge de sa sœur.....* – Її гордість не хотіла обтяжувати її сестру...

Гордість головної героїні роману схвалює або, навпаки, не схвалює, приймає або не виносить певних вчинків й у своєму несхваленні впливає на рішення свого суб'єкта: *Annette s'entêta. Son orgueil ne supportait pas de paraître fuir devant l'opinion*. – Аннета вперлась. Її гордість не дозволяла їй втекти, сховатися від громадської думки.

Подібно до людини гордість може рахувати та розподіляти час, встигати або не встигати щось зробити: *Elle était neuve encore au pays de misère. Sa fierté n'avait pas eu le temps de se faire des cals aux mains*. – Вона була новачком у країні злиднів. Її гордість не мала часу зробити мозолі на руках.

Гордість керує Аннетою і стає тією силою, що не дозволяє їй здаватися: *C'était s'avouer vaincue. Sa fierté ne le permettait pas*. – Визнати себе

переможеною! Гордість не дозволяла їй цього зробити.

Гордість може прикидатися: *...La fierté d'Annette affectait de dédaigner le genre d'intimité que Delphine avait eue avec son père...* – Гордість Аннети удавала, що зневажає ту близькість (ту теплоту стосунків), що мала Дельфіна з її батьком...

Гордість може глушити, вона не дає чути, слухати інших, оточуючих: *–Annette, casquée d'orgueil, froide, hostile, murée, regardait, écoutait Sylvie qui disait ses folies ainsi qu'à l'ordinaire, fit à peine bonjour, et sortit de la chambre ...* – Аннета, оглушена гордістю, холодна, ворожа, відсторонена, наче замурована, дивилася, слухала Сільвію, яка, як завжди, говорила свої дурниці, ледь привіталась і вийшла з кімнати.

Гордість може сковувати, обмежувати, пригнічувати суб'єкта якості: *Sylvie n'était point, comme elle, gênée par sa fierté; toutes armes lui étaient bonnes, pourvu qu'elle réussît*. – Сільвія нітрохи не була, як вона, обмежена своєю гордістю, будь-яка зброя для неї була доброю, аби тільки досягти успіху (автор порівнює її з Аннетою). *Annette, bardée d'orgueil, se fût crue dégradée, si elle eût laissé voir à Tullio une ombre de ses désirs*. – Аннета, скута гордістю, відчула б себе приниженою, якби вона показала Тулію хоча б крихту своїх бажань.

У деяких контекстах гордість концептуалізується як рана, хвороба. Подібно до відкритої рани гордість може навіть кровоточити, обливатися кров'ю: *A cette seule idée, l'orgueil d'Annette saignait...* – Від цієї єдиної думки гордість Аннети кровоточила.

Прояв ревнивої гордості Аннетою автор представляє як лихоманку, що згризає хвору, що штовхає її на будь-які дії, виставляючи при цьому свої вимоги: *Une fièvre d'orgueil jaloux exigeait qu'elle le prît, qu'elle l'arrachât à l'autre, – surtout qu'elle ne laissât point l'autre le lui arracher...* Лихоманка ревнивої гордості вимагала, щоб вона захопила його, щоб вирвала з рук іншої, а головне, щоб не дозволити тій, іншій, виривати його з її рук. Персоніфікація якості (риси характеру) спостерігається також у сполученні з прикметником *jaloux(-se)*.

Подібність гордості до людини підкреслюється також дієприкметником *blessé (e)* поранений,-а: *Annette sentait cette révolte, et elle en était humiliée; sa violence naturelle réagissait durement, faisait appel à sa fierté blessée. Elle disait: - Je ne l'aime plus ...* – Аннета відчувала цей бунт, та вона була цим принижена, її природна сила жорстко реагувала, звертаючись до її пораненої гордості. Вона казала: - Я не люблю його більше! Абстрактні сутності спілкуються, звертаються одна до іншої: її природна сила (*sa violence naturelle*) зверталася до її пораненої гордості (*sa fierté blessée*). Цей внутрішній діалог передає всю глибину почуття Аннети.

Усі ці метафори представляють *fierté* як живу істоту зі своїми почуттями, переживаннями, бажаннями, істоту, яка впливає на носія якості; істоту, з якою суб'єкт якості спілкується, яка впливає на нього та

визначає його поведінку взагалі і його конкретні вчинки.

Епітети, що сполучаються з іменем концепту *fierté* і його синонімами, конкретизують прояви цього почуття. *Ce haut orgueil* (висока гордість) Аннети та Марка особливо видно на тлі подій війни: *Ainsi, après tous ses grands mots, après ce haut orgueil des entretiens du jour avec sa mère, après ces professions de foi de chevalerie souffletant les renards et les loups de la grande guerre qui dépeçaient le monde par la force et la ruse, en se masquant du droit ...* – Таким чином, після всіх цих високих слів, після цієї піднесеної гордості сьогоднішньої зустрічі зі своєю матір'ю після цих сповідань віри ображеного лицарства лисиць і вовків великої війни, яка розрубила світ на частини силою і хитрістю, прикриваючись правом... Так письменник зображує зустріч Марка з Аннетою.

Близьке значення має словосполучення *noble fierté* – благородна гордість. Автор пише про Аннету: *Et elle accepte sa gueuserie, sans récriminer. Autrefois, cette acception était nommée noble fierté.* – І вона приймає свою убогість без докорів. Раніше таке прийняття іменувалося благородною гордістю. Письменник називає почуття Аннети *jeune orgueil* молодою гордістю відповідно до віку героїні; *Et son jeune orgueil, à qui la vie n'avait pas encore fait baisser la crête, se refusait à chercher asile dans un autre milieu ..* – І її молода гордість, якій життя ще не змусило зменшити пиху, забороняла їй шукати притулок в іншому оточенні. Вона була молода, і молодою була її гордість; таким чином, гордість має вік, і можна припустити, що гордість буде дорослішати, навіть старішати разом з Аннетою. У той же час *fierté* керує носієм якості, забороняє йому щось робити, але може в майбутньому це дозволити. До того ж, життя на цю якість справляє свій вплив, з часом *jeune orgueil* може подорослішати і змінитись.

На зміцнювальну роль темного марнославства указує автор, розкриваючи характер Марка: *Orgueil, orgueil obscur, qui soutient, sa faiblesse, ainsi qu'une jarmature ...* – Ця гордовитість, це темне марнославство, яке підтримує його слабкість як кістяк... Гордовитість концептуалізується як каркас, який є підтримкою людської слабкості.

Моральна гордість і незалежність у характері Аннети діють як протилежні сили: *Là, des forces contraires: une fierté morale, la passion de la pureté. Et cette autre passion de son indépendance...* – Протилежні сили: моральна гордість, пристрасть до чистоти. І ця інша пристрасть до незалежності...

Аннеті властива щира гордість, як були справжніми і щирими всі інші почуття героїні: *Elle affirmait pourtant, avec un orgueil sincère, qu'elle ne regrettait rien, qu'elle recommencerait ...* – Вона стверджувала тим не менш із щирою гордістю, що вона нітрохи не шкодує, що вона почне спочатку...

Це почуття, на думку Сільвії, пасує Аннеті: *Comme un sentiment fort l'embellissait. Cette fierté brûlante, ce front de petit tureau qui s'apprête au combat, ces ondes de rougeur et de pâleur subites...* – Як же ж її

прикрашало сильне почуття. Ця спопеляюча гордість, цей лоб бичка, готового кинутися до бою, ці раптові хвилі рум'янця і блідості... Письменник уподібнює *fierté* легкозаймистій і палаючій речовині або предмету. Гордість може бути пекучою, горіти і спопелити, як вогонь. Метафора передає саме тваринний початок цієї якості, а не зважену, обдуману, спокійну поведінку, властиву, здебільшого, врівноваженій людині. Словосполучення *fierté brûlante* 'спопеляюча гордість' підкреслює стихійність почуття, уподібнюючи його до вогню. *Fierté* у даному контексті асоціюється з упертістю молодого бичка і некерованістю стихії вогню. Обидві метафори відзеркалюють образ Аннети у сприйнятті Сільвії.

Гордість дуже ламка і крихка, вона може розбитися, розколотися: *Ce jour-là, toute fierté brisée, elle avoua à Annette sa misère.* – Цього дня, повністю розтроцювши гордість, вона [Сільвія] зізналась Аннеті про свої злидні.

У наступному контексті представлена відлюдькувата гордість Марка в поєднанні із цнотливістю: *Il était comme Annette: il avait sa pudeur d'orgueil farouche, il ne voulait pas se donner en spectacle à cette canaille, ...* Він був як Аннета: він відрізнявся цнотливістю відлюдної гордості, він не хотів брати участі у виставі для цього негідника ...

Triste fierté 'сумна гордість', на думку Аннети, пояснюється колишніми розчаруваннями, пов'язаними з минулим досвідом її коханого: *Annette fut touchée. Il y avait dans ces paroles une réelle émotion; ce mélange de modestie et de triste fierté la frappa; elle sentit sous la gaine de froideur beaucoup de déceptions et de tendresse blessée.* – Аннета була зворушена. У його промовах були реальні почуття; ця суміш скромності і сумної гордості її вразила; вона відчувала під оболонкою стриманості багато розчарувань і поранену ніжність.

Почуття гордості у персонажів роману "*L'âme enchantée*" поєднується, переплітається і змішується з іншими почуттями, моральними якостями, переживаннями.

Описуючи спільні риси сестер Аннети і Сільвії, Р. Роллан особливо виділяє їх незалежність, волю, чуттєвість: *... Que de forces communes entre Annette et Sylvie! L'orgueil, l'indépendance, l'ordre, la volonté, la vie sensuelle! Mais de ces deux esprits, l'un tourné vers le dedans, l'autre vers le dehors ...* – Скільки спільного в Аннеті і Сільвії! Гордість, незалежність, порядок, воля, чуттєве життя! Але з цих двох характерів один був звернений усередину, інший – назовні ... Таким чином письменник протиставляє інтроверта Аннету і екстраверта Сільвію, відносячи гордість до спільних сторін, спільних рис характеру сестер.

В Аннеті сила гордості поєднується із силою волі, аскетичною відданістю: *Elle fut une force d'orgueil, de volonté, d'ascétique dévouement...* – У неї була сила гордості, волі, аскетичної відданості... Про її сина, Марка, Р. Роллан пише: *Il en souffrait dans son amour-propre : car tous ses instincts étaient d'orgueil et de*

force. Від цього страждало його самолюбство: оскільки всі його інстинкти походили від гордості і сили.

Якщо *fierté* ‘гордість’ у тексті роману виступає як чеснота, то *orgueil* ‘гордовитість’ швидше уявляється як недолік, вада: *C'étaient, par giboulées, une invasion d'instincts bizarrement disharmoniques, irritabilité, humour baroque, maligne ironie, orgueil ombrageux, rancunes inexplicables.* – Це був весняний дощ зі снігом, навала химерних, дивним чином розладнаних інстинктів, дратівливості, химерний гумор, зловтішна іронія, образлива гордовитість, незрозуміла злоба. Так описує автор характер Роже, батька Марка. Негативну характеристику персонажа дає така риса, як *rancunes inexplicables* ‘незрозуміла злоба’. Метафора з метеорологічної сфери *giboulées* коротка весняна злива (зі снігом, градом) передає химерне змішання почуттів, емоцій.

Гордість і любов, любов і пристрасть часто виявляються разом, розкриваючи внутрішній світ Аннети: *Annette, mortifiée, cachant mal son dépit d'orgueil et de passion naissante, se leva avec brusquerie.* – Аннета, принижена, погано приховуючи досаду гордості і пристрасті, що народжувалась у ній, різко підвелася. Гордість у цьому контексті таїться в самій героїні. Носій цієї якості може її приховати десь у глибині себе. Подібно до людини гордість відчуває розпач.

Іноді гордість, холодність лише зовні прикривають хвилювання героїні: *Annette, un peu froissée, dit avec une froideur fière, qui masquait son émotion.* – Аннета, злегка ображена, сказала з гордою холодністю, що прикривала її хвилювання. *Annette s'entendit, dans le silence, discourant sur un ton dégagé; et elle écoutait sa voix, comme celle d'une étrangère: en vraie femme qu'elle était, fine, sensible et fière, elle ne perdait rien des petites humiliations.* – Аннета слухала себе в тиші, розмірковуючи невимушеним тоном, і вона чула свій голос, як ніби чужий: воістину жінка, вона була витонченою, чутливою і гордою, вона не припускала навіть найменших образ.

Интерес представляє міфологічне зображення гордості в романі через її демонічний початок – демона, біса, диявола: *Sylvie lisait dans Annette le démon d'orgueil, la dureté de principes, la violence despotique, qui n'avaient pourtant pas eu encore l'occasion de s'exercer.* – Сільвія бачила в Аннети демона гордості, твердість принципів, деспотичну силу, яку вона не мала можливості застосувати. Характеризуючи сестер, письменник підкреслює: *Elles avaient toutes deux un diable de petit orgueil. Annette avait le plus fort.* – У них обох сидів біс гордині. У Аннети він був сильніший. *Orgueil* ‘гордість, гординя, гордовитість’, як негативна моральна якість, протиставляється *fierté* ‘гордості’. Сполучуваність лексем у контексті віддзеркалює також інтенсифікацію моральної якості: гордість може проявлятися в більшій чи меншій мірі.

Обидві сестри були гордими, але кожна по-своєму, і у той самий час вони гордилися одна одною: *Chacune*

avait sa fierté, et chacune était fière de l'autre. У Аннети прояв гордості був значно сильнішим. Про Сільвію автор пише: *Sylvie, un peu gênée, non sans quelque inquiétude, malgré tout amusée, s'en allant, derrière la porte lui fit un pied-de-nez. Elle n'était pas très fière – (un peu fière, tout de même) – de sa telle résistance.* – Сільвія, трохи пригнічена, занепокоєна, незважаючи ні на що потішена, йдучи, через двері їй показала “ніс”. Вона не була дуже гордою – (трохи гордою, тим не менш) – таким своїм супротивом.

За деяких обставин Аннета може навіть забути про свою гордість: *Et elle, oubliant sa fierté, feignait de ne pas comprendre, s'épuisait à trouver des réponses, luttait fiévreusement pour qu'il ne s'éloignât pas.* – І вона, забувши про свою гордість, удавала, що не розуміє, губилась у пошуках відповідей, гарячково билась, щоб коханий не віддалявся.

Отже, у підсумку можна зазначити, що концепт *fierté* представляється в романі Р. Роллана “*L'âme enchantée*” швидше як чеснота, ніж недолік, вада.

Подібно до хвороби ця якість може проявлятися нападами. Немов рана, вона здатна кровоточити (*l'orgueil d'Annette saignait*). Гордість персоніфікується, впливаючи на свого носія, сковуючи його (*casquée d'orgueil, gênée par sa fierté, bardée d'orgueil*); її дії нагадують вчинки владної людини (*sa fierté ne le permettait pas*); вона може, як людина, прикидатися (*la fierté d'Annette affectait de dédaigner*), бажати або навпаки не хотіти чогось (*sa fierté ne voulait pas, son orgueil ne supportait pas de, sa fierté n'avait pas eu le temps*), вимагати (*sa fierté exigeait*) і навіть бути пораненою (*sa fierté blessée*).

У романі “*Зачарована душа*” гордість пов'язується із серцем, душею, тілом, але саме іменники *l'âme* і *le cœur* найчастіше характеризуються епітетом *fier* (*la fière figure, le cœur tendre et fier, l'âme fière*). Через поєднання з епітетами, що мають переважно позитивну конотацію, письменник розкриває риси характеру персонажів *noble fierté, triste fierté, fierté morale, fierté brûlante, jeune orgueil, orgueil obscur, orgueil sincère, haut orgueil* ... (благородна, сумна, моральна, та, що обпало, молода, темна, щира гордість, висока гордість тощо).

Метафоричне уявлення гордості – *le démon d'orgueil, un diable d'orgueil, la fierté blessée, la fièvre d'orgueil* (демон, рана, гарячка) – підкреслює її силу, глибину і непередбачуваність. Сполучення з назвами інших якостей і рис характеру показують, що найбільш часто це *la force* (сила), *la volonté* (воля), *l'indépendance* (незалежність). Ця риса характеру концептуалізується у тканині роману Ромена Роллана “*L'âme enchantée*” як людина, яка керує іншими, як хвороба, як міфологічна істота. Оцінність гордості варіюється від позитивної у *fierté* до амбівалентної в *orgueil*, що може означати в різних контекстах і гордість, і гордовитість, і марнославство.

Перспективою подальшого вивчення передбачається дослідження концепту *fierté* в перекладацькому аспекті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Попова З.Д., Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж : Истоки, 2001. 191 с.
2. Rolland R. L'âme enchantée. T. 1. Annette et Sylvie ; L'été ; Mère et fils. Moscou: École supérieure, 1964. 605 p.
3. Rolland R. L'âme enchantée. T. 2. L'annonciatrice. Moscou : École supérieure, 1964. 616 p.
4. Trésor de la Langue Française informatisé. URL: <http://atilf.atilf.fr>

CONCEPT FIERTÉ IN THE NOVEL “L'ÂME ENCHANTÉE” BY ROMAIN ROLLAND

Pavliuk O. O.

Zaporizhzhia National University

The article is devoted to the analysis of the means of verbalization of the concept *fierté* (pride) in the novel “*L'âme enchantée*” of the famous French writer of the twentieth century Romain Rolland. The concept in the work is understood as a linguistic-cognitive unit and at the same time a linguistic-stylistic one. The *fierté* concept is based on the analysis of the contexts in which its lexemes, *fierté*, *orgueil*, are implemented. The main objectives of the work are to study the compatibility of lexemes representing the concept *fierté*; identifying its leading textual meanings; reconstruction of the content structure of the concept *fierté* based on the novel “*L'âme enchantée*” by Romain Rolland.

In the novel by Romain Rolland, *fierté* (pride) is transformed from abstract moral quality into one of the leading traits of heroes, which helps them to cope with the difficulties of life, to go through the ordeal of difficult trials. The concept *fierté* acts as a significant background for the disclosure of characters and intersects in the text with another key concept *l'âme* (soul). The mythological image of pride – *le démon d'orgueil*, *le diable d'orgueil* is of special interest. Metaphors represent *fierté* as a living being with its own feelings, desires; it's a creature that influences the carrier of quality and determines his behavior in general and specific actions *fierté blessée* (wounded pride), *la fierté brulante* (sizzling pride), *triste fierté* (sad pride). The concept of *fierté* pride is verbalized in the artistic fabric of the novel by Romain Rolland “*L'âme enchantée*” as a person, a disease, a mythological creature, fire.

Pride is manifested in the appearance of the heroes of the work (*la figure fière*), in the body (*la chair fière*), especially in the heart (*le cœur fier*) and in the soul (*l'âme fière*). Pride is combined with other character traits, emotions, moral qualities – strength, independence, jealousy, love, will, modesty. The actions and states of the *fierté* are likened to the actions of a person: he directs, recognizes, torments, wishes or does not want, demands, bleeds, feels annoyance. Compatibility with the definition-epithets (moral, young, sad, wounded, passionate, sincere, tender) reflects the various shades of this quality in the novel characters.

In general, the concept *fierté* plays an important role in the plot line of the novel, in making images of the main characters, this concept is especially important for revealing the image of the main character of the novel, Annette, whose hard life coincided with a difficult period in French history.

Key words: concept, pride, moral quality, reconstruction.